

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет хімії, екології та фармації
Кафедра екології та охорони навколишнього середовища

СИЛАБУС

ЕКОЛОГІЯ ЛЮДИНИ

підготовки бакалавра
спеціальності 101 Екологія
Освітньо-професійної програми «Екологія»

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Екологія людини» підготовки бакалавра галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, за освітньо-професійною програмою – «Екологія».

Розробник:

кандидат біологічних наук, доцент
кафедри екології та охорони
навколишнього середовища

Музиченко О. С.

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри
екології та охорони навколишнього середовища**

протокол № 2 від 18 вересня 2020 р.

Завідувач кафедри:

Гулай Л. Д.

Опис навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Форма навчання	Очна/заочна
Розробник (викладач)	Музиченко Оксана Семенівна, доцент
Контактна інформація	Електронна адреса викладача Музиченко Оксани Семенівни: muzychenko.oksana@vnu.edu.ua
Програма навчальної дисципліни	Програма навчальної дисципліни розміщена на сторінці кафедри екології та охорони навколишнього середовища на офіційному сайті ВНУ імені Лесі Українки
Семестр, курс	6 семестр, 3 курс
Обсяг дисципліни	Загальний обсяг: 4 кредити / 120 годин. Аудиторних годин: 64; з них лекцій – 32 год., практичних – 32 год. Самостійної роботи – 48 годин.
Форма контролю	Екзамен (1 семестр).
Мова викладання	Українська
Час занять	Тижневих годин: 2 год. Аудиторні заняття проводяться за розкладом http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700 Консультації викладача відповідно затвердженого графіку.
Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Екологія людини» є необхідною складовою частиною у системі базової вищої освіти при підготовці фахівців спеціальності 101 «Екологія», яка забезпечує вивчення загальних законів взаємодії біосфери і антропосистеми людства, його груп (популяцій) і індивідумів, вплив природної сфери на людину та групу людей; знання закономірностей та еколого-фізіологічних механізмів адаптації людини до різних клімато-географічних і антропогенних факторів середовища.
Мета навчальної дисципліни	Формування системи знань щодо предмета досліджень, категорій та методів, структури й історії розвитку екології людини, медико-біологічних аспектів гармонізації взаємовідносин між суспільством і природою і ефективності функціонування системи «людина-навколишнє середовище».
Результати навчання	До кінця навчання студенти повинні володіти наступними компетентностями: – знати особливості впливу чинників середовища на організм людини; – знати загальні соціально-економічні умови та медико-біологічні чинники, які впливають на стан здоров'я населення; – вміти оцінювати ризики для здоров'я від антропогенного впливу на довкілля.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам. роб.	ФК/ бали
1	2	3	4	5	6	7

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні аспекти екології людини						
Тема 1. Екологія людини наука про антропоєкосистеми.	3	1			2	
Тема 2. Соціальні та біологічні аспекти здоров'я.	5	1	2		2	
Тема 3. Зв'язок чинників навколишнього середовища і здоров'я людини. Вплив геофізичних чинників біосфери на здоров'я людини.	5	2		1	2	
Разом за змістовим модулем 1	13	4	2	1	6	
Змістовий модуль 2. Екологічні фактори здоров'я людини						
Тема 4. Вплив геохімічних чинників біосфери на здоров'я людини.	7	2	2		3	
Тема 5. Еколого-гігієнічне значення сонячної радіації.	7	2	2		3	
Тема 6. Еколого-гігієнічне значення погоди та клімату.	7	2	2		3	
Тема 7. Еколого-гігієнічне значення атмосферного повітря.	7	2	2		3	
Тема 8. Еколого-гігієнічне значення води.	7	2	2		3	
Тема 9. Ґрунт та його еколого-гігієнічне значення.	8	2	2	1	3	
Разом за змістовим модулем 2	43	12	12	1	18	
Змістовий модуль 3. Середовище існування людини і вплив людини на навколишнє середовище						
Тема 10. Інфекційні захворювання. Закони епідеміології. Класифікація інфекцій.	7	2	2		3	
Тема 11. Концепція природних передумов хвороб. Принципи профілактики інфекцій.	6	2		1	3	
Тема 12. Негативні фактори впливу на людину. Фізичні, хімічні, біологічні фактори негативного впливу на людину.	14	2	8	1	3	
Тема 13. Екологічні проблеми харчування людини. Основи раціонального харчування. Класифікації харчових отруень.	8	2	2	1	3	
Тема 14. Сучасна еколого-демографічна стратегія людства. Вплив екологічних факторів і рівня розвитку суспільства на тривалість життя людини.	8	2	2	1	3	
Тема 15. Спадковість людини і навколишнє середовище. Канцерогенність факторів навколишнього середовища. Мутагенність та алергенність і їх	8	2	2	1	3	

вплив на людський організм.						
Тема 16. Географічне середовище і антропологічні ознаки. Біологія людини в тропічних широтах. біологічні особливості населення високогір'я.	8	2	2	1	3	
Тема 17. Біологія населення аридних зон. Біологічна адаптація населення до екстремальних умов крайньої Півночі. Біологія населення помірного клімату.	5	2			3	
Разом за змістовим модулем 3	64	16	18	6	24	
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						20
Модульна контрольна робота 2						20
Модульна контрольна робота 3						20
Усього годин						100
	120	32	32	8	48	

Завдання для самостійного опрацювання

1. Поняття «життя» у біології, екології, психології та ін. Гіпотези походження життя.
2. Еволюція людини. Наука ноогеніка.
3. Біологічні і соціальні потреби людини. Антропо-екологічні критерії якості навколишнього середовища.
4. Ритмічні явища в організмі людини. Вчення О. Л. Чижевського про біоритми.
5. Роль гомеостазу в адаптаційних можливостях людини.
6. Здоров'я людини у сучасних соціально-екологічних умовах.
7. Ріст, розвиток, старіння людини в різних екологічних умовах середовища.
8. Проблеми синергічного впливу факторів техногенного середовища на організм і особистість людини. Урбанізація і здоров'я людини.
9. Фактори ризику: СНІД, венеричні хвороби, наркоманія, токсикоманія, пияцтво, куріння як соціально-екологічні проблеми сучасності
10. Гіподинамія, стрес та інші психологічні проблеми.
11. Генофонд людини та агресивні фактори середовища.
12. Класифікація хвороб і патологічних станів за ступенем і характером залежності від факторів навколишнього середовища.
13. Історія глобальних епідемій людини. Війни та епідемії. Сучасні глобальні і регіональні епідеміологічні особливості.
14. Стреси та інші психологічні проблеми. Куріння, алкоголізм, наркоманія.
15. Вплив стихійного лиха. Екстремальні умови природного середовища.
16. Поняття про імунітет людини.
17. Екологічна безпека товарів народного споживання. Індекси та позначки екологічно безпечної продукції.
18. Проблеми якості життя та екологічної безпеки. Методи оцінки екологічного ризику
19. Проблеми біологічної адаптації людини.
20. Біомоніторинг та біологічні маркери.
21. Природний рух населення. Етноси та етнічні процеси.
22. Генна інженерія і біотехнологія. Роль генотипних і фенотипних особливостей у розповсюдженні патологій.
23. Вплив соціально-політичних факторів на життя та здоров'я людини.

24. Вплив екологічних факторів і рівня розвитку суспільства на тривалість життя людини.

Оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень з дисципліни здійснюється за 100 бальною шкалою. Оцінка включає в себе поточний контроль (оцінюється робота під час виконання практичних завдань) та підсумковий модульний контроль (у формі тестів). Максимальна кількість балів з поточного контролю – 40. Максимальна кількість балів, які студент може отримати під час модульного контролю – 60.

Виконання індивідуальних завдань програмою не передбачається.

Якщо за результатами поточного і модульного контролю студентом накопичено не менше 75 балів і він погоджується з таким результатом, оцінка може виставлятися без складання екзамену. В іншому випадку студент складає екзамен (у формі тестів). Максимальна оцінка, яку можна отримати за екзамен – 60 балів. Підсумкова оцінка включає в себе оцінку з поточного контролю і екзамену.

Політика викладача щодо студента

Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності та толерантності. Недопустимі спізнення на заняття, користування гаджетами в особистих цілях, списування. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватись академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання, та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної діяльності.

Політика щодо дефлайнів та перекладання

Якщо студент з будь-якої причини був відсутній на заняттях, то він/вона вивчає теоретичний матеріал самостійно, використовуючи навчальні посібники та виконує всі завдання для практичних робіт. Прозвітуватися про виконання можна під час консультацій. Перекладання модульних контрольних не допускається.

Рекомендована література

1. Алексеева Т. И. Адаптация человека в разных экологических нишах Земли. Москва: Изд-во МНЭПУ, 1998. 278 с.
2. Василенко І. А., Трус І. М., Півоваров ЛО. А., Фролова Л. А. Екологія людини. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 183с.
3. Гончаренко М. С., Ю. Д. Бойчук Екологія людини. Суми-Київ: Університетська книга, Княгиня Ольга, 2005. 393 с.
4. Даценко И. И. Воздушная среда и здоровье. Львов: Выща школа: Изд-во Львов. ун-та, 1981. 103 с.
5. Даценко І. І. Гігієна та екологія людини. Львів: Афіша, 2000. 247с.
6. Димань Т. М., Білявський Г. О. Екотрофологія. Основи екологічно безпечного харчування: навч. посіб.; за ред. Т. М. Димань. К.: Лібра, 2006. 304 с.

7. Димань Т. М. Екологія людини: підручник. К.: Академія, 2009. 376 с.
8. Дубовий В. І., Дубовий О. В. Екологічна культура: навч. посіб. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 256 с.
9. Залеський І. І., О. М. Клименко Екологія людини: підручник. Рівне: НУВГП, 2013. 385с.
10. Запольський А. К., Салюк А. І. Основи екології: підручник; за ред. К. М. Ситника. К.: Вища школа, 2001. 350 с.
11. Медичні проблеми екології / А. Я. Циганенко, М. Г. Щербань, В. І. Жуков, Ю. Д. Бойчук та ін.; за ред. А. Я. Циганенка. Харків: ХМУ, 2002. 364 с.
12. Музиченко О. С. Екологія людини. Методичні вказівки до лабораторних робіт. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2008. 52 с.
13. Некос А. Н., Багрова Л. О., Клименко О. М. Екологія людини: підручник. Харків: ХНУ імені Каразіна, 2007. 336 с.
14. Петрук В. Г., Турчик П. М., Бобко О. О. Екологія людини. Ч. І: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2011. 148 с.
15. Соломенко Л. І. Екологія людини: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 120с.
16. Федоренко О. І., Бондар О. І., Кудін А. В. Основи екології: підручник. К.: Знання, 2006. С. 356-380.
17. Хижняк М. А., Нагорна М. А. Здоров'я людини та екологія. К.: Здоров'я, 1995. 229 с.
18. Хоботова Е. Б. Екологія людини. Частина 1 «ґрунт та здоров'я людини». Конспект лекцій. Харків: ХНАДУ, 2007. 87 с.

Таблиця 1

Критерії оцінювання

Поточний контроль (маx = 40 балів)			Модульний контроль (маx = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1			Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	МКР 1	МКР 2	МКР 3	
Т1-3	Т4-9	Т10-17	20	20	20	100
10	15	15				